МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет природничих наук

Кафедра лісового та аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гриби лісів України

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність H4 Лісове господарство
шифр і назва

Галузь знань H Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
шифр і назва

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 25 червня 2025 р.

.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Гриби лісів України
Викладач (-і)	Дмитрик Павло Миколайович
Контактний телефон викладача	097-839-74-89
E-mail викладача	pavlo.dmytryk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	**3** кредити ЄКТС, **90** год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультування проводиться за розкладом консультацій викладача, який розміщений на інформаційному стенді кафедри

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Гриби лісів України» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти спеціальності Н4 «Лісове господарство» системних знань про різноманіття грибів лісових екосистем України, їх біологічні особливості, екологічну роль та практичне значення у лісовому господарстві.

У процесі вивчення дисципліни розглядаються основи загальної та спеціальної мікології, систематика та екологічні групи грибів, мікоризні зв'язки з лісовими породами, роль грибів у процесах розкладання органічної речовини, ґрунтоутворення та кругообігу речовин. Особлива увага приділяється фітопатогенним грибам, їх впливу на санітарний стан лісових насаджень, а також їстівним, отруйним, рідкісним і охоронюваним видам грибів лісів України.

Дисципліна має прикладне спрямування та забезпечує набуття практичних навичок з визначення грибів, оцінювання їх ролі в лісових біоценозах і використання отриманих знань у професійній діяльності фахівця лісового господарства.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Гриби лісів України» є формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 205 «Лісове господарство» системних теоретичних знань і практичних навичок з мікології, необхідних для розуміння ролі грибів у функціонуванні лісових екосистем України, оцінювання їх впливу на стан лісових насаджень та застосування отриманих знань у професійній діяльності фахівця лісового господарства.

Цілі навчальної дисципліни:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з біологічними особливостями грибів, їх будовою, розмноженням та систематикою;
- формування уявлень про екологічні групи грибів та їх роль у лісових біоценозах;
- вивчення мікоризних взаємозв'язків грибів із лісовими породами та їх значення для росту і стійкості насаджень;
- набуття навичок розпізнавання основних родів і видів їстівних, отруйних та фітопатогенних грибів лісів України;
- засвоєння основ оцінювання фітосанітарного стану лісових насаджень з урахуванням діяльності грибів;
- формування екологічного мислення та відповідального ставлення до охорони біорізноманіття грибів;
- підготовка здобувачів до практичного використання мікологічних знань у лісогосподарській та природоохоронній діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

Загальні компетентності:

ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства.

ФК3. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК4. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів.

ФК11. Здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів.

ФК12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, особиста відповідальність за стан довкілля. Результати навчання:

ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН3. Проводити літературний пошук українською та іноземною мовами і аналізувати отриману інформацію.

ПРН4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.

ПРН5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	18
Практичні	12
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/ вибіркова
Третій	Н4 Лісове господарство	Другий	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Предмет, завдання та значення мікології в лісовому господарстві. Історія вивчення грибів.	2		6
Тема 2. Загальна характеристика грибів: місце в системі органічного світу, основні ознаки. Будова грибної клітини та міцелію. Типи міцелію.			6
Тема 3. Розмноження грибів: вегетативне, безстатеве та статеве. Основи систематики грибів. Сучасні підходи до класифікації.	2		6
Тема 4. Екологія та роль грибів у лісових екосистемах Екологічні групи грибів лісових екосистем. Сапротрофні гриби та їх роль у процесах розкладання органічної речовини.	2		6

Тема 5. Мікориза: типи, механізми формування та значення для лісових порід. Гриби як фактор ґрунтоутворення та кругообігу речовин у лісі. Взаємодія грибів з рослинами, тваринами та мікроорганізмами.	2	2	6
Тема 6. Гриби лісів України та їх практичне значення Основні таксономічні групи грибів лісів України.	2	2	6
Тема 7. Їстівні гриби: поширення, екологія, значення для лісового господарства.	2	2	6
Тема 8. Отруйні та неїстівні гриби: біологічні особливості та заходи безпеки.	2	2	6
Тема 9. Фітопатогенні гриби лісових порід та їх вплив на санітарний стан насаджень.	2	2	6
Тема 10. Рідкісні та охоронювані види грибів. Червона книга України. Практичне використання знань про гриби в лісівництві та охороні природи.	2	2	6
ЗАГАЛЬНА:	18	12	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточний контроль на практичних заняттях – до 50 балів за семестр; поточний контроль на лекціях – до 40 балів за семестр; контроль самостійної роботи – до 10 балів за семестр. Сумарний підсумковий контроль – до 100 балів (сума балів за поточний контроль на практичних і лекційних заняттях та самостійної роботи). Шкала оцінювання: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність дотримується при вивченні дисципліни. Зокрема не допускається списування під час проведення поточних та підсумкових контрольних заходів, самостійного виконання навчальних завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Вимагається застосовування посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування занять є обов'язковим. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю, а з іншої причини – у вигляді співбесіди. Пропущені практичні

заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні негативні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття, до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп. У випадку пропуску більше 50 % часу аудиторного навантаження студент не допускається до іспиту.

Неформальна освіта. Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf). Процедура перезарахування здійснюється при співпадінні назви неформальної активності з назвою освітнього компоненту та кількістю кредитів. Для перезарахування кредитів неформальної освіти створюється комісія для прийняття рішення. Результати навчання, які отримані у неформальній освіті,враховуються при оцінюванні самостійної Роботи студентів з відповідних дисциплін.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Дудка І. О., Вассер С. П., Єлланська Н. О. Гриби України : визначник. – Київ : Наукова думка, 1987. – 536 с.
2. Зеров Д. К. Флора грибів України. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1967. – 420 с.
3. Бойко М. Ф. Мікологія : навчальний посібник. – Львів : Світ, 2008. – 280 с.
4. Дудка І. О. Основи мікології : навчальний посібник. – Київ : Вища школа, 1992. – 224 с.
5. Гелюта В. П., Товстуха Н. І. Мікологія та фітопатологія : навчальний посібник. – Київ : Фітосоціоцентр, 2004. – 312 с.
6. Крук В. М., Олійник І. В. Гриби та їх значення у лісових екосистемах : навчальний посібник. – Львів : Світ, 2010. – 248 с.
7. Петрова Н. П. Практикум з мікології : методичні вказівки. – Київ : Либідь, 2005. – 160 с.

Допоміжна

1. Бородавко С. С., Власюк В. М. Мікологія і лісова екологія : навчальний посібник. – Львів : Світ, 2012. – 216 с.
2. Дублянська Л. П., Іваненко О. В. Практикум з визначення грибів : методичні вказівки. – Київ : Вища школа, 2009. – 128 с.
3. Єлланська Н. О. Гриби в екологічних системах України : монографія. – Київ : Наукова думка, 2006. – 304 с.
4. Гнатюк П. М. Лісові гриби України : фотоатлас. – Львів : Світ, 2011. – 192 с.
5. Каменський Ю. П. Мікориза і продуктивність лісів : навчально-методичний посібник. – Київ : Либідь, 2010. – 168 с.
6. Товстуха Н. І., Гелюта В. П. Фітопатогенні гриби лісових порід :

навчальний посібник. – Київ : Фітосоціоцентр, 2008. – 224 с.
7. Index Fungorum : міжнародна база даних грибів. – http://www.indexfungorum.org
8. MycoBank : база даних імен та систематики грибів. – https://www.mycobank.org
9. Гусєва О. В., Ткаченко І. П. Практикум з лісової мікології : лабораторний посібник. – Київ : Вища школа, 2015. – 144 с.
10. Петрова Н. П., Соколова Т. В. Екологія грибів : навчальний посібник. – Харків : Основа, 2013. – 176 с.

Інформаційні електронні ресурси

1. Національний портал біорізноманіття України – https://biodiversity.in.ua Довідкова інформація про флору та фауну України, включаючи гриби.
2. Index Fungorum – http://www.indexfungorum.org Міжнародна база даних для систематики грибів.
3. MycoBank – https://www.mycobank.org База даних імен, описів та класифікації грибів.
4. Наукові журнали з мікології та лісівництва: Мікологія та Фітопатологія – http://mf-journal.kiev.ua Forest Research and Management – https://forest-research.net
5. Електронні атласи грибів України: Гриби України – інтерактивний онлайн-атлас: http://fungi.in.ua

Викладач Дмитрик П.М.,
доцент